GERARD HOGAN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2020. március 19.[1]

C-133/19., C-136/19. és C-137/19. sz. egyesített ügyek

B. M. M.,
B. S. (C-133/19)
B. M. M.,
B. M. (C-136/19)
B. M. O. (C-137/19)
kontra
État belge

(a Conseil d'État [államtanács, Belgium] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Családegyesítési jog – 2003/86/EK irányelv 4. cikk – A »kiskorú« fogalma – 18. cikk – Jogorvoslathoz való jog a családegyesítés iránti kérelem elutasítása esetén – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke – Hatékony jogorvoslathoz való jog – A családegyesítés iránti kérelem benyújtásakor 18 évnél fiatalabb harmadik országbeli állampolgárok – Nagykorúvá válás a közigazgatási eljárás során – Nagykorúvá válás a bírósági eljárás során – Az érdekelt felek »kiskorúságának« értékelése céljából releváns időpont"

I. Bevezetés

1. Az Egyesült Nemzetek keretében 1966-ban létrejött Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 23. cikke (1) bekezdésének megfogalmazásával élve a család „a társadalom természetes és alapvető egysége". E jogelv egyszerűen tükrözi azt az közhelyet, hogy gyakorlatilag minden emberi társadalom a család köré szerveződik még akkor is, ha a családi élet köre sokféle és változatos lehet. Ugyanakkor valamennyi tagállam jogi, kulturális és erkölcsi hagyományaiban mélyen gyökerezik az a gondolat, hogy a gyermekek – a jólétük biztosítására irányuló kivételeket leszámítva – jogosultak a szüleik gondoskodására és társaságára.

2. Mindez tükröződik a családegyesítés gondolatában, amely a modern nemzetközi humanitárius jog egyik kulcseleme. Az említett elv az uniós jog keretében a családegyesítési jogról szóló, 2003. szeptember 22-i 2003/86/EK tanácsi irányelvben[2] fejeződik ki, lehetővé téve a családtagok – és különösen a kiskorúak – számára, hogy letelepedjenek a fogadó országban, és hogy egy másik olyan családtaggal egyesüljenek, akinek az adott államban korábban megadták a menekült jogállást.

1 Eredeti nyelv: angol.

2 HL 2003. L 251., 12. o; magyar nyelvű különkiadás: 19. fejezet, 6. kötet, 224. o.

3. Ez a háttere a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmeknek, amelyek tárgyát a 2003/86/EK irányelvnek és az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkének az értelmezése képezi. Az e kérelmekben felvetett kérdés lényegében az, hogy a családegyesítésre irányuló kérelem benyújtásának időpontjában még kiskorú gyermekeket e tekintetben továbbra is kiskorúakként kell-e kezelni még akkor is, ha a kérelem elbírálására irányuló közigazgatási eljárás során (C-137/19) vagy a későbbi bírósági eljárás során (C-133/19 és C-136/19) nagykorúvá válnak.

4. A jelen kérelmeket a Conseil d'État (államtanács, Belgium) előtt egyrészről a B. M. M. és B. S. (C-133/19), a B. M. M. és B. M. (C-136/19), valamint a B. M. O. (C-137/19) (a továbbiakban: felülvizsgálatot kérelmező felek), másrészről pedig a Ministre de l'Asile et la Migration (szociális és közegészségügyi, menekültügyi és migrációs miniszter, Belgium) között a Conseil du contentieux des étrangers (a külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság, Belgium) határozata tárgyában folyamatban lévő eljárásban terjesztették elő, amely utóbbihoz a felülvizsgálatot kérelmező felek kérelmeiket benyújtották.

5. A C-137/19. sz. ügyben a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás tárgyát lényegében a 2003/86 irányelv 4. cikkének (1) bekezdésében szereplő „kiskorú" kifejezés értelmezése, és az képezi, hogy úgy kell-e értelmezni ezt a kifejezést, hogy harmadik országbeli állampolgár az irányelv alapján akkor minősül „kiskorúnak", ha a valamely tagállamba történő beutazásának és ott-tartózkodásának engedélyezése iránti kérelmének időpontja után a kérelme szóban forgó tagállam hatósága általi elbírálásának időpontjában is „kiskorú".

6. A C-133/19. és a C-136/19. sz. ügyben a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás arra a kérdésre vonatkozik, hogy a Charta 47. cikkét és a 2003/86 irányelv 18. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az, ha a kiskorú gyermek családegyesítési jogát megtagadó határozat megsemmisítése iránt indított keresetet elfogadhatatlannak nyilvánítják amiatt, hogy a gyermek a bírósági eljárás során nagykorúvá vált, mivel megfosztják annak lehetőségétől, hogy e határozat ellen jogorvoslatot terjesszen elő, így megsértik a hatékony jogorvoslathoz való jogát.

7. E kérdések vizsgálata előtt először azonban a releváns jogi rendelkezéseket kell rögzíteni.

A. Az uniós jog

8. A Charta 47. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Mindenkinek, akinek az Unió joga által biztosított jogait és szabadságait megsértették, az e cikkben megállapított feltételek mellett joga van a bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz.

Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és észszerű időn belül tárgyalja. Mindenkinek biztosítani kell a lehetőséget tanácsadás, védelem és képviselet igénybevételéhez.

Azoknak, akik nem rendelkeznek elégséges pénzeszközökkel, költségmentességet kell biztosítani, amennyiben az igazságszolgáltatás hatékony igénybevételéhez erre szükség van."

1. 2003/86 irányelv

9. A 2003/86 irányelv (2), (4), (6) és (13) preambulumbekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(2) A családegyesítéssel kapcsolatos intézkedéseket a több nemzetközi jogi okmányban megállapított, a család védelmére és a családi élet tiszteletben tartására irányuló kötelezettségnek megfelelően kell elfogadni. Ez az irányelv tiszteletben tartja az alapvető jogokat és betartja különösen az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény 8. cikkében és az Európai Unió Alapjogi Chartájában elismert elveket.

[…]

(4) A családegyesítés a családi élet lehetővé tételének szükséges eszköze. Segít kialakítani a harmadik országok állampolgárainak a tagállamba való beilleszkedését megkönnyítő társadalmi-kulturális stabilitást, és ez egyúttal a gazdasági és társadalmi kohéziónak, mint a Szerződésben megállapított alapvető közösségi célkitűzésnek az elősegítését is szolgálja.

[…]

(6) A család védelme és a családi élet kialakítása vagy megőrzése érdekében, a családegyesítési jog gyakorlásának lényeges feltételeit közös ismérvek alapján kell meghatározni.

[…]

(13) Meg kell állapítani a családegyesítési kérelmek elbírálására, valamint a családtagok beutazására és tartózkodására vonatkozó eljárásokra irányadó szabályrendszert. Ezen eljárásoknak – figyelemmel a tagállamok közigazgatására nehezedő munkateherre – hatékonynak és kezelhetőnek kell lenniük, valamint átláthatónak és tisztességesnek, hogy megfelelő jogbiztonságot nyújtsanak az érintettek számára.”

10. Ezen irányelv 4. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok – ezen irányelv alapján és a IV. fejezetben, valamint a 16. cikkben megállapított feltételeknek való megfelelésre is figyelemmel – a következő családtagok beutazását és tartózkodását engedélyezik:

a) a családegyesítő házastársa;

b) a családegyesítő és házastársa kiskorú gyermekei, beleértve azokat a gyermekeket is, akiket vagy az érintett tagállam illetékes hatóságai által hozott határozattal, vagy az illető tagállam nemzetközi kötelezettségei miatt automatikusan végrehajtható határozattal, vagy olyan határozattal összhangban fogadtak örökbe, amelyet a nemzetközi kötelezettségekkel összhangban el kell ismerni;

c) a családegyesítő kiskorú gyermekei, beleértve örökbe fogadott gyermekeit is, ha a családegyesítő szülői felügyeleti joggal rendelkezik, és a kiskorú gyermekek az ő eltartottjai. A tagállamok engedélyezhetik az olyan gyermekekkel kapcsolatos családegyesítést, akik felett a szülői felügyeleti jogot megosztották, feltéve hogy ebbe a szülői felügyeleti jogot gyakorló másik fél beleegyezett;

d) a házastárs kiskorú gyermekei, beleértve örökbe fogadott gyermekeit is, ha a házastárs szülői felügyeleti joggal rendelkezik, és a kiskorú gyermekek az ő eltartottjai. A tagállamok engedélyezhetik az olyan gyermekekkel kapcsolatos családegyesítést, akik felett a szülői felügyeleti jogot megosztották, feltéve hogy ebbe a szülői felügyeleti jogot gyakorló másik fél beleegyezett.

[…]

(6) Ettől eltérve, a tagállamok előírhatják, hogy – az ezen irányelv végrehajtásának időpontjában hatályos jogszabályok rendelkezéseinek megfelelően – a kiskorú gyermekek családegyesítési kérelmét a 15. életévük betöltése előtt nyújtsák be. Ha a kérelmet a 15. életév betöltése után nyújtják be, az ezen eltérést alkalmazni kívánó tagállamok az ilyen gyermekek beutazását és tartózkodását a családegyesítésen kívüli alapon engedélyezik.”

11. Ezen irányelv 5. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok határozzák meg, hogy a családegyesítési jog gyakorlása érdekében a beutazásra és a tartózkodásra irányuló kérelmet az érintett tagállam illetékes hatóságaihoz a családegyesítő vagy a családtag, illetve a családtagok nyújtsák-e be.

(2) A kérelemhez csatolják a családi kapcsolat és a 4. és 6. cikkben, és – adott esetben – a 7. és 8. cikkben megállapított feltételeknek való megfelelést igazoló okmányokat, valamint a családtag/családtagok úti okmányainak hitelesített másolatait.

Adott esetben – a családi kapcsolat fennállását igazoló bizonyíték megszerzése érdekében –, a tagállamok meghallgathatják a családegyesítőt és családtagjait, és egyéb, szükségesnek tekintett vizsgálatokat is végezhetnek.

[…]

(4) A tagállam illetékes hatóságai a kérelmet benyújtó személyt a lehető legrövidebb időn belül, de legkésőbb a kérelem benyújtásának időpontjától számított kilenc hónap elteltével írásban értesítik a határozatról.

A kérelem elbírálásának bonyolultsága miatti kivételes körülmények között az első albekezdésben említett határidő meghosszabbítható.

A kérelmet elutasító határozatot indokolni kell. Az érintett tagállam nemzeti jogszabályai határozzák meg, hogy milyen következmények fűződnek ahhoz, ha az első albekezdésben előírt időtartam végéig nem hoznak határozatot.

(5) A kérelem elbírálása során a tagállamok megfelelő figyelmet fordítanak a kiskorú gyermekek érdekeire [helyesen: mindenek felett álló érdekeire].”

12. Ugyanezen irányelv 16. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok a következő körülmények esetében elutasíthatják a családegyesítési célú beutazási és tartózkodási kérelmet, vagy adott esetben visszavonhatják a családtag tartózkodási engedélyét, illetve elutasíthatják [helyesen: megtagadhatják] annak megújítását:

a) amennyiben az ezen irányelv által megállapított feltételeknek nem vagy már nem felelnek meg.

[…]”

13. A 2003/86 irányelv 18. cikke a következőképpen szól:

„A tagállamok biztosítják azt, hogy a családegyesítő és/vagy családtagjai fellebbezési joggal rendelkeznek, amennyiben egy családegyesítési kérelmet elutasítanak, tartózkodási engedélyt visszavonnak, vagy annak megújítását megtagadják, vagy amennyiben kiutasítást rendelnek el.

Az érintett tagállamok állapítják meg azt az eljárást és illetékességet, amelynek megfelelően az első albekezdésben említett jogot gyakorolják.”

2. A nemzeti jog

14. A 2003/86 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének c) pontját a loi du 15 décembre 1980 sur l’accès du territoire; le séjour, l’établissement et l’éloignement des étrangers [3] (a külföldieknek az ország területére történő beutazásáról, tartózkodásáról, letelepedéséről és kiutasításáról szóló, 1980. december 15-i törvény; a továbbiakban: december 15-i törvény) 10. cikke § 1 bekezdése első albekezdésének 4° pontja ültette át a belga jogba, amelynek a jelen ügyben hatályos változata [4] a következőképpen rendelkezik:

„10. cikk § 1 A 9. és 12. cikk rendelkezéseire is figyelemmel a következő személyek a törvény erejénél fogva három hónapnál hosszabb ideig tartózkodhatnak a Királyságban:

[…]

4° a Királyságba legalább tizenkét hónapja befogadott vagy ott korlátlan időre tartózkodási engedéllyel rendelkező, illetve legalább tizenkét hónapja ott letelepedési engedéllyel rendelkező külföldi következő családtagjai;

– a külföldi személy külföldi házastársa, illetve az a vele a jövőben együtt élő külföldi, akivel – Belgiumban a házassággal egyenértékű – regisztrált élettársi kapcsolatban él, amennyiben mindkét érintett személy betöltötte huszonegyedik életévét. Ez a minimális életkor azonban tizennyolc évre csökken, ha ez a házastársi, illetve regisztrált élettársi kapcsolat már azon külföldi Királyságba érkezése előtt fennállt, akihez a házastárs, illetve regisztrált élettárs csatlakozik;

– gyermekeik, akik azért érkeznek, hogy velük éljenek tizennyolcadik életévük betöltése előtt, amennyiben nem házasok;

– azon külföldi azon gyermekei, akihez csatlakoznak, illetve házastársának vagy az első francia bekezdésében hivatkozott regisztrált élettársának azon gyermekei, akik azért érkeznek, hogy velük éljenek tizennyolcadik életévük betöltése előtt, és akik nem házasok, amennyiben azon külföldit illeti a szülői felügyelet, akihez csatlakoznak, illetve házastársát vagy a regisztrált élettársat, megosztott felügyelet esetén azzal a feltétellel, hogy a felügyeleti jog másik jogosultja ahhoz hozzájárult.”

15. E törvény 10. cikkének § 3 bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A miniszter vagy megbízottja úgy dönthet, hogy elutasítja a három hónapot meghaladó tartózkodás engedélyezése iránti kérelmet, […] amennyiben a külföldi […] ezen engedély megszerzése érdekében valótlan vagy megtévesztő információt adott, hamis vagy hamisított dokumentumokat használt, illetve csalást követtett el, vagy más meghatározó jelentőségű jogellenes eszközt alkalmazott […]”.

16. E törvény 12bis. cikke átülteti a 2003/86 irányelv 5. cikkét a belga jogba. E cikk jelen ügyre alkalmazandó változata a következőképpen rendelkezik:

„1. Amennyiben a külföldi állampolgár akként nyilatkozik, hogy ő a 10. cikkben említett valamely eset alá tartozik, kérelmét a külföldi lakóhelye vagy tartózkodási helye szerinti belga diplomáciai vagy konzuli képviselőnél kell előterjesztenie.

3 1980. december 31-i *Moniteur belge*, 14584. o.

4 A loi du 15 septembre 2006 (2006. szeptember 15-i törvény) által módosított változat.

[…]

2. […] A nemzetközi magánjogi törvénykönyvről szóló, 2004. július 16-i törvény 30. cikkével vagy az e kérdést szabályozó nemzetközi egyezményekkel összhangban a kérelem benyújtásának napja az a nap, amikor az összes említett dokumentumot benyújtják.

A tartózkodás engedélyezéséről szóló határozatot a lehető legrövidebb időn belül, de legkésőbb a kérelem benyújtásának a § 2 bekezdésben meghatározott napjától számított kilenc hónapon belül kell meghozni és közölni kell. […]

A miniszter vagy megbízottja a […] kérelem összetettségével összefüggő rendkívüli esetekben a vizsgálati időszakot kétszer, három hónapra, indokolással ellátott határozattal meghosszabbíthatja.

Amennyiben a kérelem benyújtásának napját követő kilenc hónapos időszak és az § 5 bekezdéssel összhangban esetlegesen meghosszabbított időszak végéig nem születik határozat, a tartózkodási engedélyt megadottnak kell tekinteni.

[…]

7. A kérelem vizsgálata során kellően figyelembe kell venni a gyermek mindenek felett álló érdekét.”

17. A december 15-i törvény 39/56. cikke a következőképpen szól:

„a 39/2. cikkben hivatkozott kereseteket a külföldi állampolgár sérelem vagy érdek igazolása esetén terjesztheti a bíróság elé.”

II. Az alapügy tényállása és az előzetes döntéshozatal iránti kérelem

18. Az alapeljárásban felülvizsgálatot kérelmező felek – Belgiumban menekült jogállást élvező harmadik országbeli állampolgár kiskorú gyermekeiként – 2012. március 20-án Belgium conakry-i (Guinea) nagykövetségén családegyesítési célú vízumkérelmeket nyújtottak be. Ezeket a kérelmeket a 2012. július 2-i határozattal elutasították.

19. 2013. december 9-én a felülvizsgálatot kérelmező felek Belgium dakari (Szenegál) nagykövetségén egy második kérelmet is benyújtottak. A felülvizsgálatot kérelmező felek ekkor 14, 15, illetve 17 évesek voltak.

20. A miniszter ezeket a kérelmeket 2014. március 25-én arra hivatkozással utasította el, hogy a felülvizsgálatot kérelmező felek a C-133/19. és C-137/19. sz. ügyben születési anyakönyvi kivonatukkal alátámasztott vízumkérelmükben megjelölt születési időpontja 1999. március 16. és 1996. január 20. volt, míg az édesapjuk Belgiumban benyújtott, menedékjog iránti kérelmében 1997. március 16. és 1994. január 20. szerepelt születési időpontként. A C-136/19. sz. ügyben a felülvizsgálatot kérelmező fél úgy nyilatkozott, hogy ő a családegyesítő lánya, a családegyesítő azonban a menedékjog iránti kérelmében egyáltalán nem utalt a felülvizsgálatot kérelmező fél létezésére.

21. A kérelmeket elutasító határozatok meghozatalának időpontjában a C-133/19. és C-136/19. sz. ügyben a felülvizsgálatot kérelmező felek még kiskorúak voltak, míg a C-137/19. sz. ügyben a felülvizsgálatot kérelmező fél időközben felnőtté vált.

22. A felülvizsgálatot kérelmező felek ez utóbbi határozatok megsemmisítése iránt 2014. április 25-én indítottak három keresetet a Conseil des contentieux des étrangers (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság) előtt.

23. A Conseil des contentieux des étrangers (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság) a 2018. január 31-én kelt három határozatával a felülvizsgálatot kérelmező felek kereseteit az eljáráshoz fűződő érdek hiányára hivatkozással mint elfogadhatatlant elutasította. A Conseil des contentieux des étrangers (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság) megállapította, hogy az eljáráshoz fűződő érdeknek a kereset benyújtásakor fenn kell állnia és fenn kell maradnia az ítélet meghozataláig. A Conseil des contentieux des étrangers (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság) megállapította, hogy az ellenérdekű fél a határozat megsemmisítése esetén, amennyiben köteles lenne ismét határozatot hozni, csak azt állapíthatná meg, hogy a vízumkérelem elfogadhatatlan, mivel a tizennyolc éves kort túllépve a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő felek már nem felelnek meg a kiskorúak családegyesítésére vonatkozó rendelkezésekben előírt feltételeknek. Ebben az összefüggésben azonban megjegyzendő, hogy majdnem négy év telt el a második kérelem elutasítása és a Conseil des contentieux des étrangers (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság) ezt követő azon határozata között, hogy az eljárást elfogadhatatlannak kell tekinteni amiatt, hogy a gyermekek időközben nagykorúvá váltak.

24. A felülvizsgálatot kérelmező felek e határozat ellen felülvizsgálati kérelmet terjesztettek a Conseil d'État (államtanács) elé, amelyben először is azzal érveltek, hogy a Conseil des contentieux des étrangers (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság) által követett értelmezés sérti az uniós jog tényleges érvényesülésének elvét, mivel megakadályozza őket a 2003/86 irányelv 4. cikke alapján őket megillető családegyesítési jog gyakorlásában. Másodszor azzal érveltek, hogy az ilyen értelmezés a hatékony jogorvoslathoz való jogukat is sérti, mivel megfosztja őket annak a lehetőségétől, hogy megtámadják a családegyesítési joguk elismerését megtagadó közigazgatási határozatokat; figyelemmel arra, hogy a felülvizsgálatot kérelmező felek e határozatok elfogadása, valamint megtámadása időpontjában még kiskorúak voltak.

25. A Conseil d'État (államtanács) a 2019. január 31-i határozataiban megjegyzi, hogy a Bíróság a 2018. április 12-i A és S ítéletben (C-550/16, EU:C:2018:248) nemrégiben megállapította, hogy a családegyesítési jogról szóló, 2003. szeptember 22-i 2003/86/EK irányelv 2. cikkének f) pontját ezen irányelv 10. cikke (3) bekezdésének a) pontjával összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezés értelmében „kiskorúnak" kell minősíteni az olyan, harmadik ország állampolgárságával rendelkező vagy hontalan személyt, aki 18. életévét még nem töltötte be abban az időpontban, amikor a tagállam területére érkezett, és a menedékjog iránti kérelmét ezen államban benyújtotta, de aki a menekültügyi eljárás során nagykorúvá válik, és ezt követően menekült jogállásban részesül.

26. A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint azonban ezt az ítéletet meg kell különböztetni az alapeljárás tárgyát képező ügyektől, mivel azok nem olyan kiskorúra vonatkoznak, aki „menekült" jogállásban részesült. Ezenfelül a jelen ügyben – az említett ítélet alapját képező tényállástól eltérően – a családegyesítési jog elismerése nem függ „a kérelem feldolgozásának sebességétől"[5], mivel a 2014. március 25-i határozatokat a december 15-i törvény 12bis. cikkének § 2 bekezdése által e célból rögzített határidőn belül fogadták el.

27. E körülmények között a Conseil d'État (államtanács) az eljárást felfüggesztette, és az előtte megindított eljárások mindegyikében előzetes döntéshozatal céljából a Bírósághoz fordult.

28. A C-133/19. és a C-136/19. sz. ügyben a Conseil d'État (államtanács) a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Az Európai Unió joga tényleges érvényesülésének biztosítása érdekében, valamint azért, hogy ne tegyék lehetetlenné a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő [második] fél szerint őt a [2003/86/EK tanácsi irányelv] 4. cikke értelmében megillető családegyesítési jog gyakorlását, e rendelkezést úgy

5 Lásd: 2018. április 12-i A és S ítélet (C-550/16, EU:C:2018:248, 55. pont).

kell-e értelmezni, mint amely azt jelenti, hogy a családegyesítő gyermeke részesülhet a családegyesítési jogban, amennyiben az e jogot tőle megtagadó, kiskorúsága idején hozott határozat ellen indított bírósági eljárás során válik nagykorúvá?

2) Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkét és a [2003/86] irányelv 18. cikkét úgy kell-e értelmezni, mint amelyekkel ellentétes az, ha a kiskorú gyermek családegyesítési jogát megtagadó határozat megsemmisítése iránt indított keresetet elfogadhatatlannak nyilvánítják amiatt, hogy a gyermek a bírósági eljárás során nagykorúvá vált, mivel megfosztják annak lehetőségétől, hogy elbírálják az e határozat ellen indított keresetét és megsértik a hatékony jogorvoslathoz való jogát?"

29. A C-137/19. sz. ügyben a Conseil d'État (államtanács) a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„A családegyesítési jogról szóló, 2003. szeptember 22-i 2003/86/EK tanácsi irányelv 4. cikke (1) bekezdésének adott esetben ugyanezen irányelv 16. cikkének (1) bekezdésével együttesen értelmezett c) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy az azt követeli meg, hogy ahhoz, hogy e rendelkezés értelmében »kiskorú gyermeknek« minősüljenek, a harmadik országbeli állampolgároknak nemcsak a tartózkodási engedély iránti kérelem benyújtásának időpontjában kell „kiskorúnak" lenniük, hanem abban az időpontban is, amikor a hatóság végső döntést hoz e kérelmet illetően?"

30. A Bíróság 2020. január 30-án tárgyalást tartott, amelyen a felülvizsgálatot kérelmező felek, a belga kormány és az Európai Bizottság képviseltette magát.

III. Elemzés

31. Elöljáróban talán érdemes megjegyezni, hogy a jelen indítvány egyetlen része sem értelmezhető akként, hogy az az egyes kérelmek érdemét vizsgálná. Egyértelmű, hogy a miniszter nem volt meggyőződve a C-133/19. és a C-137/19. sz. ügyben felülvizsgálatot kérelmező felek születési időpontjára vonatkozó adatok helytállóságáról, vagy arról, hogy a C-136/19. sz. ügyben a felülvizsgálatot kérelmező fél ténylegesen a családegyesítő lánya. E ténybeli kérdéseket teljes egészében a nemzeti hatóságok és nemzeti bíróságok feladata értékelni.

32. A jelen ügy ettől elkülönülő jogkérdést vet fel, jelesül azt, hogy a felülvizsgálatot kérelmező feleket a 2003/86 irányelv alkalmazásában annak ellenére kell-e kiskorúként kezelni, hogy nagykorúvá váltak, amikor a hatóság a családegyesítés iránti kérelmükről határozatot hozott (C-137/19), vagy amikor zajlott a miniszter családegyesítési iránti kérelmüket elutasító határozatának megsemmisítésére irányuló bírósági eljárás.

33. Az is megjegyezhető, hogy úgy tűnik, a Belga Királyságra nem alkalmazható a 2003/86 irányelv 4. cikkének (6) bekezdésében előirányzott kivétel, amelynek révén a tagállamok „előírhatják, hogy – az ezen irányelv végrehajtásának időpontjában hatályos jogszabályok rendelkezéseinek megfelelően – a kiskorú gyermekek családegyesítési kérelmét a 15. életévük betöltése előtt nyújtsák be", azonban ezt végső soron a nemzeti bíróságnak kell vizsgálnia.

34. E kérdés vizsgálatát hasznos lehet a Bíróság A és S ítéletének [6] vizsgálatával kezdeni, amelyre a nemzeti bíróság hivatkozott az előzetes döntéshozatalra utaló határozatában. Az A és S ügyben a felülvizsgálatot kérelmező fél két olyan eritreai állampolgár volt, akik megtámadták ideiglenes tartózkodási engedély kiskorú lányukkal való családegyesítés céljából részükre (és három kiskorú fiuk részére) történő megadásának a holland hatóságok általi megtagadását. A lány kísérő nélküli

6 2018. április 12-i A és S ítélet (C-550/16, EU:C:2018:248).

kiskorúként érkezett Hollandiába. 2014 februárjában menekült jogállást kért, majd 2014 júniusában nagykorúvá vált. 2014 októberében az államtitkár számára menedékjog alapján öt évig érvényes tartózkodási engedélyt biztosított a menedékjog iránti kérelem benyújtásának időpontjától kezdődő hatállyal.

35. 2014 decemberében a felülvizsgálatot kérelmező fél szülei és három kiskorú fiútestvére vonatkozásában családegyesítés iránti kérelmet terjesztettek elő, ezt a kérelmet azonban végül elutasították amiatt, hogy a lány a kérelem benyújtásának napjára már nagykorúvá vált. A Bíróság a holland bíróság által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem alapján végső soron lényegében azt állapította meg, a 2003/86 irányelvet akként kell értelmezni, hogy az olyan harmadik országbeli állampolgárt, aki a menedékjog iránti eredeti kérelmének időpontjában kiskorú volt, és aki a menekültügyi eljárás során ezt követően nagykorúvá válik, majd menekült jogállást kap, a szóban forgó irányelv családegyesítési rendelkezéseinek alkalmazásában mindazonáltal „kiskorúnak” kell tekinteni.

36. Érdemes lehet megjegyezni, hogy a Bíróság ezt a következtetést többek között a következőképpen indokolta:

„Ezenfelül ez az értelmezés ahelyett, hogy a nemzeti hatóságokat arra ösztönözné, hogy a kísérő nélküli kiskorúaktól származó, nemzetközi védelem iránti kérelmeket elsőbbséggel intézzék a különleges sérülékenységüknek a figyelembevétele érdekében, amely lehetőséget a 2013/32 irányelv 31. cikke (7) bekezdésének b) pontja már kifejezetten felkínálja, éppen ellenkező hatással járna, meghiúsítva az ezen irányelv, valamint a 2003/86 irányelv és a 2011/95 irányelv által követett, arra irányuló célt, hogy biztosított legyen, hogy a tagállamok számára ezen irányelvek alkalmazása során az Alapjogi Charta 24. cikkének (2) bekezdésével összhangban a gyermek mindenekfelett álló érdeke ténylegesen elsődleges megfontolásnak minősüljön.

Az említett értelmezés továbbá azzal a következménnyel járna, hogy az olyan, kísérő nélküli kiskorú számára, aki nemzetközi védelem iránti kérelmet terjesztett elő, teljes mértékben előreláthatatlan lenne, hogy részesül-e a szüleivel való családegyesítésre vonatkozó jogban, ami árthat a jogbiztonságnak.” [7]

37. Ezt követően a Bíróság hozzáfűzte, hogy:

„a nemzetközi védelem iránti kérelem benyújtása időpontjának az alapulvétele azon időpontként, amelyre a 2003/86 irányelv 10. cikke (3) bekezdése a) pontjának alkalmazása céljából a menekült életkorának értékelése tekintetében hivatkozni kell, lehetővé teszi a kronológiailag ugyanolyan helyzetben lévő valamennyi kérelmezővel szembeni azonos és előrelátható bánásmód garantálását, biztosítva, hogy a családegyesítés iránti kérelem sikere főként a kérelmezőnek betudható körülményektől függjön, és nem az ügyintézésnek betudható körülményektől, például ideértve a nemzetközi védelem iránti kérelem vagy a családegyesítés iránti kérelem elintézésének időtartamát […].” [8]

38. A Bíróság ebben az ítéletben korábban megjegyezte, hogy a kiskorúakkal foglalkozó irányelv rendszere nem hagyott „mérlegelési mozgásteret a tagállamok számára” valamint „a nemzeti jogra való hivatkozás” hiányából „az következik, hogy ezen időpont meghatározása nem hagyható az egyes tagállamok értékelésére” [9].

7 Az ítélet 58. és 59. pontjában.

8 Az ítélet 60. pontjában.

9 Az ítélet 45. pontjában.

39. Álláspontom szerint mindezek az érvek többé-kevésbé közvetlenül alkalmazhatók a jelen ügyekre is. Természetesen igaz, hogy – amint azt a Conseil d'État (államtanács) az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban megjegyezte – a jelen ügyek és az A és S ügy között van néhány jelentős ténybeli eltérés. Konkrétan: az A és S ügyben szereplő kiskorútól eltérően a jelen ügyekben a gyermekek egyike sem kapott menekült jogállást. Úgy gondolom azonban, hogy ezek az eltérések a jelen ügyek szempontjából nem döntő jellegűek. Ehelyett úgy vélem, hogy az A és S ítélet alapjául szolgáló elvek meglehetősen nagy relevanciával rendelkeznek a jelen eljárásokban felmerülő értelmezési kérdés megválaszolása szempontjából. Az alábbi okokból jutok erre a következtetésre.

40. Először is, csakúgy, mint az A és S ügyben, a 2003/86 irányelv olyan értelmezése, amelynek középpontjában az adott kérelem benyújtásának napja áll, biztosítja, hogy a családegyesítés iránti kérelem sikere – a Bíróság megfogalmazásával élve – a „kérelmezőnek betudható" körülményektől függjön.[10] Másképpen megfogalmazva: ha annak megállapításánál, hogy a felülvizsgálatot kérelmező fél a családegyesítés szempontjából kiskorúnak minősül-e, az adott kérelem benyújtásának időpontjában fennálló életkorát kell figyelembe venni, akkor a 2003/86 irányelvnek ez az értelmezése biztosítja, hogy a családegyesítés iránti bármely kérelem kimenetele ne függjön a kérelem hatóság általi elbírálásának eshetőleges napjától vagy – adott esetben – a bírósági rendszer, illetve a közigazgatási rendszer jellegéből adódó későbbi késedelemtől.

41. Meglehetősen fontosnak tartom, hogy – amint arra a Conseil d'État (államtanács) ismételten rámutatott – a miniszter a családegyesítés iránti kérelmet ténylegesen 2014. március 25-én, a belga jog által meghatározott határidőn belül bírálta el. Azonban ez nem igazán lényeges. A felülvizsgálatot kérelmező felek a belga jog alapján természetesen jogosultak voltak arra, hogy a miniszter határozata ellen keresetet indítsanak a Conseil des contentieux des étrangers (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság) előtt. Nem tudhatták, hogy a bíróság mennyi idő alatt tárgyalja meg és bírálja el az ügyet, a jogszabály alapján őket megillető jogok és jogosultságok azonban nem tehetők függővé attól, hogy ez eshetőlegesen mikor történik meg. A felülvizsgálatot kérelmező felek egyike még kiskorú lett volna, ha például a Conseil des contentieux des étrangers (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság) 2017 februárjában – az eredeti határozatot követő mintegy három évvel – hozott volna határozatot. Aligha lehet azzal érvelni, hogy a felülvizsgálatot kérelmező fél – feltéve, hogy a családegyesítés iránti kérelem benyújtásának napján kiskorúnak minősült – családegyesítési joga attól függ, hogy valamely bíróság (vagy adott esetben közigazgatási szerv) pontosan mikor hozza meg határozatát.

42. E tekintetben az is megjegyezhető, hogy a 2003/86 irányelv 18. cikke kifejezetten biztosítja, hogy a családegyesítő és családtagjai „fellebbezési joggal rendelkeznek, amennyiben egy családegyesítési kérelmet elutasítanak […]." Feltételezhető, hogy az uniós jogalkotó szándéka arra irányult, hogy ez a jog ténylegesen érvényesüljön, és közelebbről, hogy a kérelmet mint elfogadhatatlant ne lehessen elutasítani *pusztán* amiatt, hogy a szóban forgó gyermekek az eljárás során később nagykorúvá váltak.

43. Ezenfelül – ahogyan azt a Bíróság az A és S ítéletben korábban megállapította – az irányelv bármely ettől eltérő értelmezése segíthet hozzájárulni egy olyan helyzet kialakulásához, amelyben a nemzeti bíróságok nincsenek ösztönözve arra, hogy a sérülékeny kiskorúaktól származó kérelmeket a szükséges sürgősséggel kezeljék, ezáltal oly módon járhatnak el, amely veszélyeztethetné a szóban forgó kiskorú kérelmezők jogszabályon alapuló családegyesítési jogát.[11] Ez ellentétes lenne a Charta 24. cikke (2) bekezdésének egyik céljával, jelesül azzal, hogy a tagállamoknak a 2003/86 irányelv alkalmazása során a gyakorlatban elsődlegesen a gyermek mindenek felett álló érdekét kell szem előtt

10 Lásd: 2018. április 12-i A és S ítélet (C-550/16, EU:C:2018:248, 60. pont).

11 Lásd e tekintetben: 2018. április 12-i A és S ítélet (C-550/16, EU:C:2018:248, 58. pont).

tartaniuk. Ezen a ponton azt is megjegyzem, hogy a 2020. január 30-án tartott tárgyaláson a felülvizsgálatot kérelmező felek jogi képviselője a Bíróság egy tagjától kapott kérdésre válaszul előadta – amit nem kifogásoltak –, hogy a Conseil des contentieux des étrangers (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság) tájékoztatta őket arról, hogy ügyük nem minősül sürgősnek.

44. Ezt az általános következtetést a Charta 47. cikkén alapuló, hatékony jogorvoslathoz való jog alapját képező elvek figyelembevétele is megerősíti. Ahogyan azt a Bíróság [12] és társbírósága, az Emberi Jogok Európai Bírósága [13] a Charta 47. cikkére, valamint az emberi jogok európai egyezménye 6. cikkének (1) bekezdésére és 13. cikkére tekintettel hangsúlyozta, a hatékony jogorvoslathoz való jogból az következik, hogy a nemzeti jogorvoslatoknak nem pusztán illuzórikusnak és elméleti jellegűnek, hanem hatékonynak és valósnak kell lenniük. Ebből viszont az következik, hogy e jogorvoslatoknak koherenseknek kell lenniük, és hogy azok nem eredményezhetnek önkényes vagy elfogadhatatlan következményeket.

45. Ugyanakkor ez lenne a helyzet abban az esetben, ha a miniszternek a tartózkodási engedély családegyesítési célból történő megadását a felülvizsgálatot kérelmező felektől megtagadó határozatával szembeni, a felülvizsgálatot kérelmező feleket megillető jogorvoslathoz való jog gyakorlásának eredménye e feleknek a jogorvoslati kérelem Conseil des contentieux des étrangers (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság) előtti tárgyalásának időpontjában fennálló személyi állapotától, vagyis attól függne, hogy továbbra is kiskorúnak minősülnek-e, vagy időközben nagykorúvá váltak.

IV. Végkövetkeztetés

46. Ezen okokból kifolyólag tehát az az álláspontom, hogy a Conseil d'État (államtanács, Belgium) által előterjesztett kérdésekre könnyedén az alábbi egyetlen válasz adható:

A családegyesítési jogról szóló, 2003. szeptember 22-i 2003/86/EK irányelv – Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikke tükrében értelmezett – 4. és 18. cikkét akként kell értelmezni, hogy a 2003/86 irányelv 4. cikke alkalmazásában mindenesetre „kiskorúnak" kell tekinteni a harmadik országbeli olyan állampolgárt, aki a valamely tagállamban a családegyesítés iránti kérelme benyújtásának időpontjában még nem töltötte be a 18. életévét, a kérelmének felülvizsgálatára irányuló közigazgatási eljárás során, vagy a családegyesítést megtagadó határozat megsemmisítésére irányuló későbbi bírósági eljárás során nagykorúvá vált.

12 2019. július 29-i Torubarov ítélet (C-556/17, EU:C:2019:626, 57. pont).

13 Lásd például: 2018. április 5., Zubac kontra Horvátország ítélet (CE:ECHR:2018:0405JUD004016012, 77. és 97–99. pont); 2010. szeptember 10-i MacFarlane kontra Írország ítélet (CE:ECHR:2010:0910JUD003133306, 112. pont).